

Ustawa z dnia
o zmianie ustawy – Kodeks karny

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zmianami) wprowadza się następujące zmiany:

1. Art. 119 skreśla się.
2. Art. 256 otrzymuje brzmienie:

„Art. 256. § 1. Kto publicznie propaguje faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści wobec grupy osób lub osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, społecznej, naturalnych lub nabytych cech osobistych lub przekonań, albo z tego powodu grupę osób lub osobę znieważa, podlega karze grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechnienia produkuje, utrwała lub sprowadza, nabywa, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła dane informatyczne, druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego określonego w § 2, jeżeli dopuścił się tego czynu w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej.

§ 4. W razie skazania za przestępstwo określone w § 2 sąd orzeka przepadek przedmiotów, o których mowa w § 2, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.

§ 5. Kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną wobec innej osoby z powodu określonego w § 1 albo z tego powodu narusza jej nietykalność cielesną, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”

3. Art. 257 skreśla się.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Nowelizacja porządkuje normy Kodeksu karnego poświęcone przestępstwom na tle dyskryminacji, dotychczas znajdujące się w art. 119, 256 i 257 KK.

W miejsce trzech przepisów normujących czyny zabronione, charakteryzujące się dyskryminacyjnym motywem zachowania sprawcy przestępstwa wprowadza się jeden przepis penalizujący czyny o podłożu dyskryminacyjnym.

Nowelizacja nie wyodrębnia propagowania ustrojów totalitarnych do odrębnego przepisu, ze względu na chęć utrzymania dotychczasowej lokalizacji i brzmienia normy penalizującej ten czyn, jak też ze względu na wspólny z czynami o podłożu dyskryminacyjnym typ zachowania polegającego na produkcji, rozpowszechnianiu (itp.) materiałów zawierających zabronione treści (propagujące totalitaryzm lub nawołujące do nienawiści).

Nowelizacja w sposób istotny poszerza katalog wartości chronionych przed dyskryminacją, jaki też go modyfikuje – projekt wprowadza pojęcia „naturalne cechy osobiste” oraz „przekonania”, rezygnując z wyodrębnienia „przynależności wyznaniowej” oraz „bezwyznaniowości”.

Poszerzenie katalogu o „naturalne i nabyte cechy osobiste” stanowi wyraz przekonania, że żadna osoba nie powinna być zgodnie z prawem poddawana dyskryminacji, w tym być obiektem przemocy, groźby, zniewagi lub tzw. mowy nienawiści, na tle swoich przymiotów naturalnych, takich jak np. płeć, stan zdrowia, orientacja seksualna czy niepełnosprawność – tendencja ta od lat przyświeca orzecznictwu na gruncie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Penalizacja zachowań o podłożu dyskryminacji ze względu na naturalne cechy osobiste ma zapewnić, że każdy człowiek będzie podlegał ocenie społecznej ze względu na swoje świadome zachowanie, nie zaś z powodu cech, które są od niego niezależne w tym sensie, że nie ma on możliwości ich zmiany wedle własnej woli – dotychczas dotyczyło to jedynie rasy, pochodzenia etnicznego i narodowości.

Pojęcie „naturalnych i nabytych cech osobistych” pozwoli sądom w praktycznym stosowaniu projektowanej normy ustalać w realiach danej sprawy, czy pokrzywdzony rzeczywiście odznacza się cechą naturalną lub nabytą, ze względu na którą stał się obiektem dyskryminacji, zaś „naturalny lub nabyty” charakter cechy, poza przypadkami oczywistymi, niewymagającymi wiedzy specjalistycznej, będzie przedmiotem wypowiedzi biegłych sądowych, co powinno w praktyce wykluczyć arbitralność decyzji sędziowskich, jak też wypełnić to pojęcie dorobkiem orzecznictwa sądowego oraz doktryny prawa karnego.

Zastąpienie „przynależności religijnej” i „bezwyznaniowości” stanowi wyraz przekonania, że każdy członek społeczeństwa pluralistycznego światopoglądowo ma prawo do ochrony przed dyskryminacją ze względu na przekonania, nie zaś wyłącznie z powodu przynależności religijnej bądź bezwyznaniowości – w tym sensie pojęcie „przekonania” jest szersze treściowo od obecnie funkcjonujących „przynależność religijna” i „bezwyznaniowość”: prawno karna ochrona przed dyskryminacją zostaje rozszerzona także na te osoby, które nie deklarują przynależności do określonego kościoła lub związku wyznaniowego, jednakże ze względu na swoje przekonania światopoglądowe mogą stać się obiektem dyskryminacji ze strony innych osób, zarówno deklarujących przynależność religijną, jak też bezwyznaniowość; nadto projektowane uregulowanie obejmuje także przekonania człowieka w innych niż wyznanie kwestiach, zapewniając ochronę przed

dyskryminacją osobom, których przekonania mogą zostać odebrane przez część społeczeństwa jako kontrowersyjne i skłaniać do podejmowania działań niezgodnych z prawem, skutkujących czynami zabronionymi i tłumieniem przez to debaty publicznej.

Projekt ustawy nie pociąga za sobą obciążenia budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.